

Primož Vresnik

SOKRIVICA

december 1990 / december 1991

Mračilo se je in v sobo je začela padati svetloba nemega ekspresionističnega filma, samo projektor je brlel tovarniške zvoke; ti so prihajali z obrobja mesta.

V glavah jima je šumelo od dnevnih dogodkov, šibek tovarniški ropot ju je na srečo pomirjal.

Starinska barva mračenja je prepleskala stene, najgostejša luža somraka je ležala pod mizo.

Osebnih zaimkov je bilo na ulicah iz trenutka v trenutek čedalje manj. Ulična svetilka je ujela pasjo sapo v vsej njeni modrini in dimu.

Noči sredi tedna ne poznajo, razen v redkih izjemah, posebno živahnih glagolov in medmetov. Ulična svetilka je skicirala dečka.

Bel list papirja molze stavke, besede, črke, namočene v tekočinah človeških udov – v sokrivic, krvi, semenu, solzah – tekočinah, precejenih v cedilu rahločutnosti.

In neko februarско noč, ko mu je mrak izostril in prečistil čutila, je moral zapisati, vseskozi vedoč, da bo poziral njegovemu peresu – čopiču.

Najgostejša luža somraka je takrat ležala daleč stran od svetilke, na knjižni polici.

Bel list papirja je tako postal zahtevno platno in peresniku je bilo sprva naloženo naslikati zgodbo.

(... delovna soba se je spreminjala v atelje)

Toda zgodbe rade zdrknejo na raven čiste dokumentarnosti, v želji, da bi posredovale studenčno čisto resnico, se v njihovem podrobnem pripovedovanju izmuzne celota.

Peresnik je začel pisati drugače.

Zunanost je ostala po njegovi zaslugi na platnu le v grobih obrisih, čeprav ji je v življenju samem znal prisluhniti in je po svoje kaj malega prispeval k njenemu predručenju. Misliti predrzno misel mu je pomenilo na nek poseben način delovati, in to mnogo bolj storilnostno učinkovito kakor delovati iz navade – rutine.

Ko je posedal v njegovem peklju, ga je prešinilo: ta človek je že našel raj, saj ne bi zamenjal svojih protislovij in notranjih bojov za nobena cenena in plehka nebesa. Nebesa, ki jih ponuja filistrski svet.

Protislovnost – bogastvo duše, nobenemu duševnemu procesu ne pusti prevlade, zakaj ko to storiš...

Mračilo se je in ekspresionističen film se je vrtel. Somrak je spremenil sobo

v antikvariat in prepričana sta o tem, da je človeška duša antikvariat starih božanskih zablod in kreposti.

(Ulično svetilko je premotil pramen dekleških las.)

Zadnje tri knjižne police so začele spuščati dušo in duh starih platnic se je blago, a očitno spuščal k njunim nozdrvom.

Vesolje zaprtih knjig se je pogrezalo v mrak.

Najlepše je bilo to, da se je soba spremenila v starinarnico in nenadoma sta se obadva znašla v vlogi starinarja.

Človeška duša je zastavljalnica, na pultu sedanjosti najdemo predmete, ki so preživeli zdaj že nekoliko zaprašene dogodke. V tem duhovnem občutju sta pripoznala tri osnovne lakote: srčno, želodčno ter fantazijsko.

Drugo sta si tešila z ribo, prvo s polbelim kruhom polpreteklih ljubezni, hlebce, v katerega moko so še primešali otrobe vsakdanjosti, kar je izredno ugodno vplivalo na razpoloženje. Tretja lakota je bila pogoj prejšnjima dvema, hrane se je lotila brez jedilnega pribora, vendar je imela kljub svoji naravi okus po zemlji, pognojeni zemlji...

Po naravi sta ješča, toda pazita, da se ne bi njuna lakota izrodila v sestradarnost.

Takrat sta še posebej pazila...

Jesta, ampak zmerno.

Takrat sta jedla, toda preobjedla se nista, zlasti ne drug drugega.

»Ne samo lakoti, predvsem hrani je potrebno izkazati hvaležnost in spoštovanje,« mu je odvrnil.

Marsikatera globoka je bila že izrečena pri kosilu ali še pogostejše pri večerji, tako je kuhinja za marsikoga svetovnozgodovinsko prizorišče.

Kljub curkom neme svetlobe sta nastopala v zvočnem filmu, čeprav je bilo najglasnejše tisto, kar ni prihajalo iz njunih ust.

Režiser in scenarist njenega srečanja sta se utopila v ponikalnici.

Ves večer, ki sta ga skupaj preživela, sta ugotavljala priimek režiserja njenega poznanstva.

Je bila to plima, v kateri sta se znašla, ko sta se prvič oplazila s pogledom?

Ta prvič, puščajoč toliko sladkobne neobveznosti, drugič, tretjič – odpira se prostor za drget po celem telesu... Je bila to avtobusna zamuda, ki ravno prav odpelje velikim dogodkom vprid? Položaj zvezd? Dvignjen palec avtoštoparja, njegova osebna energija, ki prodre skozi karoserijo in šipo do voznika in še koga?

Kaka fatalnost – šamanski ples ali teleološki red upravljanega sveta?

Odgovor na vsa ta vprašanja se glasi: Vse to in nič od tega.

Marlene Dietrich se je usedla na enega izmed osmih nezasedenih stolov, prav takrat, ko mu je pripovedoval, da je vaje živeti špartansko disciplinirano, zakaj ko pride občutek Aten, je vse poplačano in vzravnano.

Šparta in Atene, dva polisa, ki bi vsekakor morala sodelovati in se drug od drugega učiti, ampak ležišča – eni so spali na deskah, drugi na mehkih blazinah – se nista sporazumela med seboj.

Jedilni pribor je imel še dolgo po njegovem odhodu okus po dlaneh. Marlene Dietrich ju je želela opozoriti na slikarja, ki se je vozil pred prvo svetovno vojno s kolesom okrog.

Nepomemben podatek prostodušne narave, toda kot da je bil ekspresionizem spčet v tistih vlažnih, hladnih vežah meščanskih stavb, kjer zmeraj poležava vonj preteklih let, pomešan z vonjem nepospravljenih in nepočiščenih ropotarnic.

Rojen je bil v podnebjju zmernege germanskega duha, ki si je dal v kriznem obdobju duška in ni več pristajal na mimezis.

Njegova bližina mu je pomenila ptičjo krmilnico, v kateri si je nahrnil deset-prstno trto, izpod katere je tekel deroč sok ustvarjalnosti.

Zmeraj nekoliko vinjenega se je počutil ob njem, ko se je z razbeljenim pogledom zažiral v njegove goste, temne obrvi in prav takšne trepalnice.

Nočna zavešt je drugačna od dnevne, pojenja površnost in v plimi duševnih procesov se jasneje kot podnevi zrcali najdražje.

Junij 1988

Mračilo se je in zavzel si pozo svečenika, v tistem občutju spočete vere, s prstnimi členki si si podprl podbradek, dlani so se gledale, dlani sta se poljubili v hindujski pozdrav.

Netopir je ena izmed zaznavno najtenkočutnejših živali pod zemeljskim svodom. Zaznava gomazenje ličinke po deblu, četo mravelj na gozdni ali poljski stezi, predvsem pa tresljaje šivov na srcu.

Domuje tam, kjer kraljujejo prah, tema, neobljudenost, preteklost. Je žival predromantike in romantike.

Preléti netopirja so ti uročili oko, v tebi je vzplahutalo občutenje sublimnega in pogled ti je zakrilil daleč v nebo in se kar naglo mehko spustil na moje obličje.

Sonce – ta zmečkan junijski paradižnik, je bilo še čutiti na rahlo porjaveli koži – poletni tapeti.

Pasja trava je iz trenutka v trenutek črnela in vse je spominjalo na sliko iz 18. stoletja.

Zaskovikala je noč.

Plamen vžigalice je zasačil belouško, ki se je plazila med zelenkasto rjavimi koreniki kolmeža, njene blede kolobarje je zalivala voda, listi močvirnate trajnice so plapolali v ritmu jugozahodnika.

Vžigalice je ugasnila, zdaj je bilo treba vohati, zavohal sem star, porušen zid in medeno deteljo, ki zmeraj nekoliko diši po senu.

Buteljke konjskih kislic so naju skrivale.

Žival romantike je zaznala pasjo verigo, ki je podrsavala po robovih lonca za tri obroke, njen zvok je bil šibek.

Ti si zavohal grenkoslad, ko si mi razodel svoje sanje, sem se spomnil, da lahko skodelica čaja iz navadne glistovnice usmrti človeka.

Povedal si mi, da so tvoje sanje zalite s krvjo, spomnil sem se, da je hemoglobin naravno barvilo in da daje krvi svoj značilen rahlo kovinski vonj.

In dva mlada rudnika različnih kovin sta sedela ob jezeru. Zaželela sva si janeževe upognjenice.

Plamen vžigalice je obsvetil tvoja stopala.

Vžigalice je ugasnila, zdaj je bilo treba tipati, dotaknil sem se koprive, spekla me je; sunkovito sem te zgrabil za nartnico.

Imel si navado zreti človeku dolgo v oči, to so bili časi, ko nisi maral zavesti, ki je bila podobna slonu med porcelanom.

Toplo si me gledal, gledalo me je pa tudi jezero ledeniškega izvora, nekoliko je usahnilo v tistih junijskih dneh. S svojo vlažnostjo mi je naježilo kožo.

Dimnikarsko črna barva je pogoltnila sliko iz 18. stoletja, tako da sva jo lahko

gledala samo še z duhovnim očesom. Imel si navado zreti človeku dolgo v oči, to so bili časi, ko nisi maral plovine in površnosti.

Čeprav si venomer nihal med robustnostjo, nemarnostjo, pivsko objestnostjo in med porcelanastimi skodelicami čustev, pijoč jih kje na samem ali z enako občutljivo dušo.

Druženje s teboj mi je pomenilo prehod s polja gladkih na polje hrapavih src, kjer doživeto utrjuje dušo in obratno.

Vodna perjad mi je tisto noč vzletavala v glavi: grbasti labodi, mlakarice, žerjavi, divje race...

Snov, iz katerih se tkejo sanje, mora biti sanj vredna.

Nasvidenje v naslednjih življenjih.

Avgust 1986

Vrane, tolste kot skrbno rejene kokoši na kakšnem bogatem posestvu, so leno krilile nad zdrobljeno rdečkasto zemljo.

Modre senčne lise borovcev so še hladno jutranje padale na zbledeli asfalt.

Raznovrstne registrske tablice so ga poživiljale in imele uro geografije za tistega, ki je štopal.

Skozi borove iglice se je razpršilo sonce.

Sonce – ta rastoči avgustovski paradižnik – je iz trenutka v trenutek pridobivalo moč.

Dopoldan. Znoj se je nabiral na bombažnih majicah, te so padale na plaži na brisače kot odslužene cunje, jutranje jezero je imelo najgladkejše in najsočnejše kože.

Prozorno svilen curek vode je pritekel iz vodovodne pipe, za trenutek je osvežil telo.

Lahno mu je ovil prste, bilo mu je, kot bi držal svilene rute, tesnilo vodovodne pipe je popustilo, svilene rute so se spremenile v vodne nože.

V bližini se je pasla drobnica, v njenem mesu je odtenek te pokrajine, so odtenki barve rdeče zemlje.

Kolesa avtomobilov so se mehko vrtela na obledelem asfaltu. Stala sta ob cestnem babilonu. Dvignjen moker palec desne roke si je želel voznje z avtomobilom.

V bližini so zasajali vodni noži, domačin je preklinjal tistega, ki je pokvaril vodovodno pipo.

Poletje so kot zmeraj polivali z oljem za sončenje, njega vonj je bil najbolj očiten na plaži.

Drobni otroci kot snežinke so se dotikali pljuskov jezera, skodran blondinec je s tremi dvignjenimi mokrimi prsti pokazal, koliko je star. Najusodnejše za bit je njena igra, samoizguba v njej, vedno znova se spovrača sama vase; otroška bit je zmoglost nekega dela veselja, da prevzame nase dvojno negacijo.

Otroška dvojna negacija živi predvsem nepojmovno.

Odrasli niso kazali posebnega zanimanja za otroške peščene gradove, nad vročim prodom, peskom so listali časnike.

Na plaži je Bog ljudem zmešal jezike.

In kot zmeraj je bilo tam nekoliko prod, v pesku pokopanih tetrapakov soka, pohojenih čikov ter posušenih koščic breskev, nepredvidljivih smukov martinčkov.

Steklenica coca-cole, polna vode, se je zlila po deškem telesu. Glavica je skozi mokre hlačke prišla do izraza.

Dvignjen palec desne roke se je posušil, veter drvečih avtomobilov ga je osušil.

In kot zmeraj je bila tam vroča šahovska tabla in svetleče se figure, karte, padajoče na brisačo.

V glavo se jima je pritihotapil plazeči se angel.

Obiskala sta cerkvene očake, njihovi kubistični obrazi so razodevali skromnost, domujočo v vseh Vzhodnih cerkvah.

Leptosomne konstitucije bizantinskih duhovnov se razodevale fiziognomijo vzhodnjaškega mišljenja.

Ciril Filozof med Hazari.

Cirilica v sredstvih javnega obveščanja, v prosveti in kulturi, glagolica v muzeju.

Palec se je spustil, avto se jima je ustavil.

Politično misel je na plaži zamenjala tema o domačem gospodarstvu. Otroci so zamenjali starše, porušili so pečene gradove in se pričeli ukvarjati z gospodinjstvom, nastajale so pečene torte... Triletni blondinec je premetaval avtomobilček po pesku.

Za desetletje starejši deček se je spotaknil obenj, opravičil se mu je z božajočo roko.

Avtomobilček je skril pesek.

Avto ju je odpeljal.

Vodni noži so nehali zasajati, domačin je popravil vodovodno pipo.